

Новий порядок ввезення гуманітарної допомоги: що зміниться з 1 грудня

З 1 грудня для благодійних і громадських організацій, які працюють з гуманітарною допомогою, змінюються правила роботи. Це передбачено Постановою Кабінету Міністрів № 953 від 05.09.2023 року. Постанова регулює Порядок визнання товарів гуманітарною допомогою, пропуск через митний кордон України, митне оформлення, отримання, надання, розподіл і контроль за цільовим використанням гуманітарної допомоги. У Мінсоцполітики пояснюють, що нові правила необхідні, аби боротися із можливими зловживаннями, забезпечити кращий контроль і облік допомоги і унеможливити самі фонди від проблем. Іншими словами, держава хоче розуміти, скільки гуманітарної допомоги ввозиться і роздається.

Як нові правила вплинуть на відправку та отримання гуманітарної допомоги?

Ключові зміни з 1 грудня

- Впровадження веб-платформи “Автоматизована система реєстрації гуманітарної допомоги”. Ця платформа буде використовуватися для реєстрації отримувачів гуманітарної допомоги (благодійні фонди, громадські організації), для обліку гуманітарної допомоги а також формування та подання декларацій про товари, що визнаються гуманітарною допомогою.
- Цифровізація деклараційно-облікового процесу. Після створення в електронній системі, декларація автоматично надсилається на митницю. При цьому формується унікальний код декларації, за яким вантаж пропускатиметься на митниці.
- Впровадження обов’язкової публічної звітності про розподіл гуманітарної допомоги з інформацією про час, місце та набувачів допомоги.
- Скасування гарантійних листів від набувачів окремих видів гуманітарної допомоги (таких, як переносні радіостанції військового призначення).

Довідка:

- *Отримувач* гуманітарної допомоги – це юридична особа, зареєстрована у Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги (бюджетні установи, благодійні, громадські, релігійні організації, реабілітаційні установи);
- *Набувач* гуманітарної допомоги – фізичні та юридичні особи, які її потребують і яким вона безпосередньо надається.

Процедура ввезення, обліку та звітування про використання гуманітарної допомоги

1. Реєстрація отримувача (БО, ГО) гуманітарної допомоги в системі та присвоєння йому унікального номеру. Адміністратор - Міністерство соціальної політики України, контролюючі органи - Національна соціальна сервісна служба, податкові та правоохоронні органи.
2. Створення та подача [декларації](#) про товари, що визнаються гуманітарною допомогою. Інформація та документи, що вносяться до декларації:
  - Реєстраційні дані отримувача як юридичної особи;

- Товарна група вантажу (товарів), її характеристики, деталізований склад, вага кожної групи;
  - Для транспортних засобів: рік введення в експлуатацію, стан (новий/вживаний), вид, категорія за класом, марка, модель, номерний знак, VIN-код, номер двигуна, номер кузова, номер шасі (рама), дата першої реєстрації (рік виробництва), вартість, власник (власники);
  - Для одягу, взуття, медичного устаткування та обладнання, меблів та речей домашнього вжитку, побутової техніки та приладів, будівельних матеріалів, іграшок: нові/вживані, відсоток зносу.
  - Повна інформація про реєстраційні дані донора;
  - Номер, дата і копії таких документів:
    - Письмова пропозиція донора щодо надання гуманітарної допомоги (дарчий акт);
    - Рахунок-фактура / інвойс;
    - Пакувальний лист / специфікації на вантаж;
    - Інші супровідні документи;
    - Листи набувачів - юридичних осіб щодо потреби в гуманітарній допомозі (окремо щодо кожного);
    - План розподілу гуманітарної допомоги між набувачами;
    - Залежно від складу вантажу документи, надані донором, що підтверджують якість і безпеку товарів;
3. Автоматичне присвоєння унікального коду гуманітарної допомоги, що засвідчує статус вантажу як гуманітарної допомоги. Унікальний код дійсний до 90 днів. Ввезення гуманітарної допомоги в Україну можливе протягом 30 днів після створення декларації.
  4. При ввезенні гуманітарної допомоги в Україну - подача в електронній або паперовій формі декларації для митного контролю на пункті пропуску з обов'язковою інформацією про унікальний номер отримувача та унікальний код гуманітарної допомоги.
Підстави для відмови у ввезенні: невідповідність даних у декларації, поданій на пункті пропуску, з переліком товарів у системі з унікальним кодом; відсутність унікального коду гуманітарної допомоги.
  5. Формування інвентаризаційного опису фактично отриманої гуманітарної допомоги в системі: для бюджетних установ (крім медичних, уповноважених МОЗ) - обов'язково, для інших отримувачів - у разі невідповідності фактично отриманої допомоги даним, зазначеним у декларації.
  6. Подача звіту про наявність і розподіл гуманітарної допомоги в системі. Строк - до 15 числа місяця, наступного за місяцем митного оформлення товарів.
У звіті зазначається інформація про набувачів гуманітарної допомоги, їхній код ЄДРПОУ, категорію товару, найменування товарів, вага/об'єм, кількість, підтвердні документи, кількість осіб, дата розподілу, адреса фактичного розподілу.
  7. Якщо протягом 90 днів після митного оформлення звіт не подано, гуманітарна допомога вважається такою, що використана не за цільовим призначенням, а отримувач (крім бюджетних установ) втрачає свій статус. Повторна реєстрація можлива не раніше, ніж через 6 місяців зі втрати статусу.

Постанова викликала хвилю обурення серед волонтерів, як українських так і з-за кордону, котрі безпосередньо відправляють, отримують та розподіляють

гуманітарну допомогу. Волонтери переконують, що новий порядок значно ускладнить та уповільнить ввезення допомоги.

Оксана Юринець, народна депутатка Верховної Ради України VIII скликання і представниця благодійного фонду “Українська команда”, має великий досвід волонтерства, багато співпрацює з іноземними, зокрема, німецькими донорами, і бачить у Постанові певні ризики: *“Іноземці дуже хочуть нам допомагати, і роблять це щиро. Але часто допомогу везуть “на око”. Не завжди є терези зважити ту допомогу. Люди пишуть на око, що в машині 2 тони допомоги, а там може бути півтори, або навпаки. І якщо ці дані не будуть точно співпадати, то допомогу просто не пропустять на кордоні. Якщо ж я отримала допомогу і не закрила її актами прийому-передачі вчасно, і не подала звіт протягом 90 днів, а це дуже короткий строк, то це покладає на мене ще більше відповідальності, не можна виключати і кримінальну відповідальність. Це ставить волонтерів у таку ситуацію, коли вони змушені тільки тим і займатися, що правильно все оформляти, і не лише у вільний від роботи час”.*

Громадська думка

Громадська організація Центр формування політики також висловила свою думку щодо Постанови.

Зокрема, переваги, це:

- повна цифровізація процесу реєстрації, ввезення, обліку та звітування щодо використання гуманітарної допомоги через єдину державну електронну систему;
- публічність і прозорість процесу.

Недоліки:

- Надмірний перелік документів і даних, що треба завантажити при формуванні декларації. Скасування гарантійних листів від набувачів компенсується потребою додавати листи набувачів-юридичних осіб щодо потреби в гуманітарній допомозі (фактично, просто забрали слово “гарантійний”).
- Кожен набувач має прописати конкретні найменування і конкретну кількість товарів, що він має отримати, і вони повинні збігатись із ввезеною гуманітарною допомогою. В умовних прифронтових шпиталях чи військових частинах це майже неможливо зробити з огляду на динамічну ситуацію та потреби. Ще складніше вчасно і в повному обсязі надати відповідні підтверджувальні документи про використання допомоги.
- Велике бюрократичне навантаження на донорів, що мають надавати письмові пропозиції, документи про підтвердження якості товарів та інші документи залежно від товару, що може демотивувати іноземних донорів.
- Попри цифровізацію процедура виглядає складною і забюрократизованою, додає зайвого навантаження особливо на маленькі фонди, що не мають великого адміністративного апарату.
- Необхідність вказувати повну інформацію про набувачів і додавати підтверджувальні документи може нашкодити гуманітарній допомозі для військовослужбовців, оскільки оприлюднює чутливу військову інформацію.

- Є питання щодо доцільності вимірювання відсотку зносу взуття, одягу, іграшок тощо.

Реакція громадськості на постанову: петиція за відтермінування

У відповідь волонтерська спільнота, представлена благодійними фондами, громадськими організаціями та окремими волонтерами, створила *Петицію із закликом відтермінувати вступ Постанови у дію на півроку*. Волонтери-підписанти вважають, що нововведення ввезення гуманітарної допомоги в Україну неможливо виконати в реаліях сьогодення.

“Реалії допомоги Силам оборони України на фронті вимагають розв’язання питання закупівлі та передання в найкоротші терміни. В нашому випадку час обліковується людським життям та втраченими територіями”, - наголошують автори Петиції.

Петиція набрала необхідну кількість голосів підтримки (25 тисяч) протягом трьох днів, що свідчить про високу актуальність теми і високий рівень зацікавленості суспільства.

Опитані редакцією експерти і волонтери погоджуються, що контроль за використанням гуманітарної допомоги потрібен, зокрема, щоб уникнути зловживань і завезення непотрібних речей, які дуже складно передати кінцевим споживачам до того, як у них сплине строк давності. Водночас, громадські організації хочуть, щоб нові регулювання були прозорими та узгоджені з тими, хто завозить допомогу. Окрім того, пропонують впровадити “перехідний період”, щоб підлаштуватися під нові вимоги і допрацювати порядок ввезення і обліку допомоги спільно з державою.

Максим Костецький, представник ГО “Центр формування політики” та юрист з багаторічним досвідом роботи у Верховній Раді України рекомендує зачекати і подивитися, як новий Порядок буде працювати на практиці. Він вважає, що Постанову незабаром будуть змінювати, “у такому вигляді Постанова існувати не буде, тому що у такому форматі виконати її неможливо”.

Міністерство соціальної політики в особі Заступника Міністра соціальної політики Назара Танасишина [під час зустрічі з волонтерськими організаціями](#) домовилося, що створить робочу групу для напрацювання дієвішого порядку пропуску і обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану. До робочої групи увійдуть люди, які мають практичний досвід роботи з гуманітарною допомогою: громадські діячі, представники волонтерського руху в Україні та іноземних фондів, що передають гуманітарну допомогу. Долучитися до робочої групи можна за посиланням: https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=199238096524749 (Наприкінці відео з громадського обговорення Постанови зазначено QR-код, за яким можна приєднатися до робочої групи).

Емілія Денежна, журналістка, редакторка, на замовлення Engagement Global

Опрацьовані джерела і матеріали:

- [Постанова Кабінету Міністрів України №953](#) про Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану
- аналіз Постанови, виконаний експертами ГО “Центр формування політики”
- [Електронна петиція](#) із закликом про відтермінування дії Постанови
- [Онлайн-дискусія громадянського суспільства](#) з представниками Мінсоцполітики щодо нової системи ввезення та обліку гуманітарної допомоги, організована ICAP Єднання
- інтерв'ю з Оксаною Юринець, народною депутаткою Верховної Ради України VIII скликання, професоркою кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Інституту економіки і менеджменту Національного університету “Львівська політехніка”, представницею благодійного фонду “Українська команда”
- інтерв'ю з Максимом Костецьким, юристом і представником ГО “Центр формування політики”
- Коментар [юристки Анни Дем'янюк](#) щодо Постанови для Liga Zakon
- стаття [Дани Гордійчук для Українська Правда](#), “Волонтери проти уряду. Як з 1 грудня треба ввозити гуманітарну допомогу”